

Osenova, Petja Načeva

**Въпросът за опората и депendentите в българските атрибутивни
именни групи от гледна точка на опорната фразова граматика
(ОФГ)**

Opera Slavica. 2007, vol. 17, iss. 4, pp. 29-40

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117145>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ВЪПРОСЪТ ЗА ОПОРАТА И ДЕПЕНДЕНТИТЕ В БЪЛГАРСКИТЕ АТРИБУТИВНИ ИМЕННИ ГРУПИ ОТ ГЛЕДНА ТОЧКА НА ОПОРНАТА ФРАЗОВА ГРАМАТИКА (ОФГ)¹

Петя Осенова (София)

1. Въведение

Един от основните проблеми при определянето на опората в атрибутивната именна фраза е свързан с поведението на квантификаторите и детерминаторите. Така възникват следните основни хипотези: 1. опората е името, 2. опората е квантификаторът/детерминаторът и 3. има две опори – основна и подпомагача (Радфорд 1993). Последните две хипотези довеждат до проекцията на т.нар. DP (determinator phrase) фраза. Тази идея е доста застъпена в анализите за английските именни фрази (Абни 1987). Разбира се, тя има своите поддръжници и в славянските езици.

В настоящата статия прилагаме анализ, който има за основа Опорната фразова граматика и според който моделирането на въпроса за опората се решава чрез механизмите, които осигуряват подходящо взаимодействие между елементите на именната фраза при проектирането на съответните характеристики към самата фраза. Спряхме се на подобна идея, тъй като напоследък някои спорни лингвистични проблеми се поставят именно в полето на градуалността. По този начин определена характеристика може да се търси в повече от един елемент. Срв. идеята на Даути (1991) за моделирането на семантичните роли, подходите на Корбет (1993:11) и Кан (1993) за опората, формализирането на подлога от Кийнън (1982).

Структурата на статията е следната: в следващата част са представени основните понятия в ОФГ. В част 3 са анализирани българските атрибутивни именни групи в тази теория. Част 4 представя заключенията.

2. Общи положения в ОФГ

В основата на ОФГ стои разбирането, че езикът е система от *обекти*, които са интерпретация на граматиката на даден език. Основният вид

¹ Оригиналното име на Опорната фразова граматика е HPSG (Head driven phrase structure grammar).

езикови обекти са *знаците*. Знакът е общата съвкупност от фонологичния, синтактико-семантичния и прагматичния компонент, които изграждат думите или изказванията в естествения език. Най-общо се разглеждат два вида знаци: *лексикални* и *фразови*. *Граматиката* на конкретен език (например българския) в рамките на ОФГ се състои от три основни елемента: *йерархия на видовете* на езиковите обекти, *лексикон* и *принципи*. *Йерархията на видовете* е основана на отношението *вид-подвид* и определя *онтологията* на езиковите обекти в действителността. В тази онтология обаче се дефинират не само видовете обекти, но и техните характеристики (*атрибути*). Самите характеристики се наследяват по линията на отношението *вид-подвид*, т.е. характеристиките на даден вид се наследяват от всички негови подвидове, като подвидовете могат да имат и допълнителни характеристики. *Лексиконът* кодира основната информация на лексикалните елементи в езика. Тази информация определя семантичната и прагматичната натовареност на лексикалната единица, както и съчетаемостта ѝ с други единици в езиковата структура. *Принципите* на граматиката функционират като допълнителни ограничения върху езиковите обекти, които са допустими (възможни) според *йерархията на видовете* и *лексикона*. Именно поради факта, че принципите **ограничават** броя и типа на възможните конструкции, а не ги предписват, ОФГ се разглежда като *граматика на ограниченията*. Тъй като общият вид на ограниченията позволява езиково специфичните особености да се представят до голяма степен в лексикона, ОФГ се нарича още и *лексикализирана граматика*.

Нека сега обърнем внимание на основните видове обекти в ОФГ, на техните характеристики, както и на някои основни принципи. Както вече бе споменато, основният вид обекти в ОФГ са *знаците*. Структурирането на лингвистичната информация вътре в знака става чрез т. нар. атрибутно-стойностни двойки, т.е. на принципа *характеристика-стойност*. Например характеристиката *лице* (PERSON) може да има три стойности – *първо*, *второ* и *трето лице* (PERSON:first, second, third). Тези атрибутно-стойностни двойки могат да бъдат с различна степен на сложност и да се влагат една в друга.

Всеки знак се състои поне от две характеристики: фонологична (PHON) и синтактико-семантична (SYNSEM). PHON кодира фонологията на дадения знак, а SYNSEM е сложна структура от обекти и техни характеристики, включваща синтактичните, семантичните и прагматичните особености на знака. Тях (без да даваме тук пълна картина на структурата) ще ги обозначаваме като *категория на знака* (CAT вм. category), *съдържание на знака* (CONTENT) и *контекст на знака* (CONTEXT). В рамките на *категорията*

(CAT) има две важни характеристики: *основа* (HEAD)² и *валентност* (VAL вм. valency). Характеристиката HEAD играе ролята на обобщена част на речта и определя основните граматични особености на знака. Тъй като тази характеристика е дефинирана както за лексикалните знаци, така и за фразовите, то не само думите, но и фразите принадлежат на дадена обобщена част на речта. Структурата на характеристиката HEAD е доста по-сложна от атомичната характеристика за част на речта. Характеристиката *валентност* (VAL) определя реализираните в конкретното изказване зависими елементи (комплементи (COMPS) и подлог (SUBJ)) на дадения знак. Потенциалните зависими елементи се представят само в лексикона, т.е. дефинирани са само за лексикалните знаци чрез характеристиката *аргументна структура* (ARG-ST вм. argument structure). В аргументната структура се записват всички аргументи на дадения лексикален знак, включително и подлогът за глаголите. В същото време *аргументната структура* се съпоставя на характеристиката *валентност* посредством различни принципи. По този начин се реализират различните валентности на един и същи лексикален знак.

Фразовите знаци притежават една допълнителна характеристика – *фразова структура* (DTRS вм. daughters). Тя дефинира синтактичните съставки на фразата (тези съставки се наричат още и *дъщери*). Стойността на характеристиката DTRS определя нейния вид. На най-горно ниво се различават два вида фрази: *опорни фрази* (headed phrases) и *неопорни фрази* (non-headed phrases). Неопорните фрази представляват различните видове координация. От опорните фрази ще споменем фразите от типа: *опора-комплемент*, представляващи отношението между опората (опорната дъщеря) и нейните комплементи (комплементни дъщери); *опора-адюнкт*, представляващи отношението между опората и един неин адюнкт (адюнктна дъщеря); *опора-подлог*, представляващи отношението между опората и подлога (подложна дъщеря).

Тъй като в статията се прилага анализ, действащ предимно върху фразите от типа *опора-адюнкт* (в случая атрибутивните именни фрази), ще кажем малко повече за тях. В рамките на този тип фрази адюнктната дъщеря избира своята опора посредством специална характеристика на адюнкта, наречена *модификатор* (MOD). Важно е да се отбележи, че тази характеристика се намира в характеристиката HEAD на адюнктната дъщеря, като по този начин става възможно неопорната дъщеря да избира своята опора. От друга страна, отношението се осъществява по съответна схема за непосредствено доминиране. Тя е следната: *В една фраза от типа опора-адюнкт стойността на характеристиката MOD е същата като стойността на*

² Трябва да се има предвид, че HEAD означава съвкупност от характеристики на опората, а не самата опора като част на речта.

характеристиката *SYNSEM* на опорната дъщеря (Полард и Саг 1994, с. 56).

За по-голяма яснота даваме схематично част от йерархията на видовете лингвистични обекти:

```
(1)
  sign
    PHON : phonlist
    SYNSEM : synsem
      phrase
        DTRS : con-struct
      word
        ARG-ST : list(synsem)

  category
    HEAD: head
    VALENCY: valency
    MARKING: marking

  head
    substantive(subst)
      PRD:boolean
      MOD: mod-synsem

  nominal
    noun
    adjective
    numeral
    pronoun
    CASE:case
```

Трябва да обърнем внимание на факта, че е уместно да дефинираме йерархия от видове, в която видът *номинал* (nominal) включва подвидовете: съществително, прилагателно, числително и местоимение. Такова разширение на първоначалната йерархия е предлагано за еврейски (Уинтнер под печат) и гръцки (Колиаку 1997). Причините за това са следните: 1. всички именни елементи имат характеристика дефинитност/недефинитност и 2. така се обхващат случаите на субстантивация, например.

3. Именните групи в ОФГ

Приемаме, че в българския език съществителното без модификатори, квантификатори или детерминатори е функционално завършена именна

група. Това означава две неща: че валентните списъци са празни³ и че не се изисква задължително спецификатор от опората, както се изисква например в английския език. Следователно, отношенията в именната група могат да бъдат от следните видове: *само опора*, *опора-адюнкт* и *опора-комплемент*. В тази работа ще разгледаме вида *опора-адюнкт*.

Принципно можем да разделим елементите в атрибутивните именни фрази на следните: N – опорно съществително, Det – неопределителни, показателни местоимения, Qu – квантифициращите думи ‘малко’, ‘много’, бройни числителни имена, наречия с количествена семантика, A – прилагателно име в словоизменителен смисъл (т.е. включват се редни числителни, местоимения, причастия), Adv – наречие. В (Полард и Саг 1994) горното разделение се окрупнява с оглед на селективните механизми: **Determiners**, които избират опорната дума чрез SPEC (детерминатори, квантификатори и притежателни местоимения⁴), и **Adjuncts**, които избират опорната дума чрез MOD (прилагателните имена).

Тъй като изхождаме от идеята за функционалната завършеност на именната в българския език, ние няма да работим с категорията SPR (спецификатор), която е въведена за детерминаторите, за да се избират те взаимно с опората си. Следователно, бихме могли да дефинираме липсата на задължителен спецификатор в именната група: [word|head|nominal], следва [SPR<>]. Това означава, че ако опората на думата е подвид на вида ‘номинал’, то спецификаторният списък е празен.

Според нас отношенията в именната група биха могли да се представят единствено чрез MOD характеристиката, която по дефиниция „вижда” sunsem обекти. Свързването на модификаторите с опората зависи поне от следните два фактора: 1. типът модификатор и 2. типът опора. Разбира се, тук възниква проблемът с поведението на квантификаторите и във връзка с това, дали опората в атрибутивните типове именни фрази е винаги съществителното. Също така важен е и т.нар. Семантичен принцип, който осигурява необходимата семантична информация от неопорните елементи. Той гласи, че семантичната опора на една фраза от типа *опора-адюнкт* е адюнктът.

³ Разбира се, тук изключваме релационни, количествени и отглаголни съществителни, които могат да се моделират като изискващи аргументи. Вж. и Бът (1999).

⁴ Основания притежателните местоимения да бъдат включени тук е, че те имат лице за разлика от прилагателните.

3.1. Опората в атрибутивните именни фрази

Един от най-известните набори от критерии за определяне на опората е на Цвики (1985)⁵. Този набор е следният: 1. кой е семантичният аргумент, т.е. значението на кой конституент играе ролята на аргумент за даден функтор? 2. кой е субкатегоризаторът? 3. кой е морфосинтактичният локус, т.е. носителят на флексия, която маркира синтактичната връзка с другите конституенти? 4. кой е управителят, т.е. избиращият морфлогичната форма на сестрите си? 5. кой елемент е контролер на съгласуването, т.е. елементът, с който всички други елементи се съгласуват? 6. кой е дистрибутивният еквивалент, т.е. чиято дистрибуция е идентична на дистрибуцията на цял елемент? 7. кой е задължителният конституент, т.е. чието премахване налага прекатегоризирането на цялата фраза? 8. коя е опората в депendentната граматика, т.е. от която зависят dependentите в един dependentен анализ? Но дори и този набор от критерии не се интерпретира еднозначно от езиковедите. Известен е и коментарът на Хъдсън, който по много от критериите опонира на Цвики. По-късно Цвики (1993, стр. 293) всъщност осъзнава, че терминът опора (head) не е хомогенен и в него се разбират поне три неща: *семантичен функтор*, *база* и *опора*. Последното понятие се съотнася с дефиницията в т.нар. Генерализирана фразовоструктурна граматика (GPSG), която е предходник на ОФГ. Смята се, че опората отразява съгласуването, управляващите морфологични характеристики с оглед на външните за конструкцията елементи. Неслучайно основен принцип в ОФГ е т. нар. Принцип на опората (Head Feature Principle), който гласи: Стойността на атрибута HEAD на една фраза с опора (*headed-phrase*) съвпада със стойността на атрибута HEAD на опората (HEAD-DTR).

В българския език има основания да се смята, че има синтактична селекция на N-bar от някои квантификатори – *двама войници*, *два стола*, *много столове*. Така възниква въпросът, дали квантификаторите са опори? Ако се опитаме да приложим горепосочените критерии, трябва да имаме предвид, че те наистина са разнородни. Например в групите NP -> Qu NP може да се смята, че семантичният аргумент е съществителното. Също така квантификаторът е субкатегоризиращият елемент, тъй като обикновено квантификаторът изисква съществително с определени характеристики. Управителят е пак квантификаторът, тъй като изисква бройна форма или обикновено множествено число. Морфосинтактичният локус евентуално е квантификаторът, понеже носи детерминираността, но и съществителното не се изключва съвсем. Контрольор на съгласуването е съществителното. Дистрибутивен еквивалент е квантификаторът, ако приемем елипсата като

⁵ Всички цитирания за опората тук са по книгата на (Корбет и др., 1993)

явление. Задължителен конституент е съществителното, но не се изключва и другият елемент. По зависимия критерий основно е съществителното. Следователно, най-естественият подход е да се раздели приносът към фразовата проекция между опората и зависещия. Т.е. не е необходимо опората да осигурява цялата информация, която се проектира по-нагоре.

Затова, като изключим фразите от типа NN (където имаме две съществителни в конкуренция да бъдат опора), приемаме, че съществителното (субстантивираната част) е опора на именната група. Модификаторите и квантификаторите съответно я избират чрез специален селективен механизъм и така допринасят за номиналната проекция. В следващия раздел разглеждаме как действа този механизъм.

3.2. Отношението опора-модификатор

За да решим въпроса с отношението *опора-модификатор*, ние разчитаме на механизма от ОФГ (Полард и Саг:1994, с. 363) и (Травински:2000), т.е. избирането на опората от адюнктната дъщеря (чрез характеристиката MOD). Пак ще напомним, че теорията предлага и друг механизъм - на т.нар. „взаимна селекция“ между спецификатори и опори (чрез характеристиката SPEC и списъка SPR). Несъмнено по този начин много елегантно се решава противоречивият въпрос за опората. Но ние решихме да заложим само на MOD характеристиката по следните причини: 1. да се избегне въвеждането на нулев елемент при фразовата проекция на неопределените имена в българския език⁶; 2. поради афиксалната същност на определителния член, който по този свой параметър контрастира на останалите детерминатори и квантификатори. Ние приемаме, че определителният член е част от думата в лексикона; 3. подреждането на елементите вътре в именната група невинаги е стриктно и понякога позволява разместване на квантификаторите, както и модификаторът да предхожда квантификатор: *моите две книги – двете мои книги; двете хубави жени – хубавите две жени*; 4. някои квантификатори се съгласуват по число и/или род с опорното съществително. Следователно, те могат да се държат като прилагателни; 5. квантификаторите са също толкова незадължителни, колкото са и прилагателните. Следователно, няма разлика в приноса на двете групи за X-bar нивото на съществителното. То не търси задължително елемент, за да бъде наситено (saturated).

⁶ Подобно е положението в уелски, който има определителен член, но няма неопределителен. В един от подходите към именните групи в уелски е използван нулев детерминатор, но подобни решения се критикуват от граматиките, базирани на ограничения. Такава граматика е и ОФГ (Садлър 2000, стр. 81).

Ето защо смятаме за уместно да погледнем на квантификаторите и детерминаторите като специфичен вид модификатори, активирайки синтактичните им характеристики чрез характеристиката MOD. Спецификите им не се губят, защото те се кодират в семантичната характеристика CONTENT. Чрез характеристиката SEMDET в рамките на CONTENT се диференцират следните видове като стойности: *demonstrative, possessive, numeral, all, indefinite*. Ето как би изглеждала семантичната информация на детерминатора *този* с оглед на вътрешните за именната група характеристики: [CONTENT\SEMDet demonstrative].

Ще се опитаме да моделираме селективните възможности на модифициращите елементи (прилагателни, квантификатори, детерминатори) чрез маркери на дефинитността. В трансформационната граматика тя е представена чрез три характеристики: [+/-def] за определени фрази; [+/-specif] за неопределени, но специфични именни фрази, и специална характеристика за неопределителните местоимения [indef] (Пенчев 1993). За съжаление, не е представен механизмът за взаимодействие между тези характеристики. Пак според Пенчев (1993:38) дефинитността се копира чрез специален принцип върху опората, което е една възможност за анализ. Но ние прилагаме анализ, при който лексикалният носител на определителността, независимо дали е опората, или модификаторът, пренася тази характеристика на фразовото ниво. По подобен на трансформационната граматика начин, в Опорната фразова граматика дефинитността е моделирана чрез единствената характеристика DEF+/- (Попова 2000). Тази характеристика обаче беше приложена само на морфологично ниво и отразява единствено поведението на определителния член, разглеждан като фразов афикс. Тази характеристика не е характеристика на опората, тъй като характеристиките на основата и определителния член трябва да са еднотипни (мъж+ът, жена+та, дете+то). И те са еднотипни по род и число, но не по дефинитност. Същото е валидно за синтактичното равнище, тъй като в именната група елементите обикновено се съгласуват по число и/или род, но не и по дефинитност. Така че, ако DEF беше опорна характеристика, това щеше да води до неверни предположения чрез Принципа на опората, когато фразата се състои от повече от един елемент. Затова ние възприемаме принципа за дефинитността, предложен в Попова (2002:228): *Ако поне една от дъщерите на фразата е маркирана с DEF+, тогава фразата също е маркирана с DEF+*. Всъщност тази характеристика ще има положителна стойност за всички членувани думи, както и за показателните местоимения. Но това не е достатъчно, за да се осигури селективният механизъм в именните групи. Необходимо е да имаме повече информация за именната група, отколкото само идея дали групата е маркирана с DEF+ или DEF-. Нека си припомним, че подобен подход има в Пенчев (1993). Освен това

трябва да има предвид, че дефинитността не е важна единствено вътре в именната група, но и в областта на отношението *именна група-глаголна група*. Срв. *Той изпи *кафе/кафето, Моето вино/*мое вино е хубаво. Това вино е хубаво*. Ако характеристиката DEF+/- е достатъчна за моделиране на отношенията между именната и глаголната група, то за вътрешната реализация на елементите в NP се налага да има и по-специфична информация за вида модификатор.

С помощта на стойностите на детерминаторите и квантификаторите и действието на Семантичния принцип ще осигурим адекватната информация. Предполагаме, че думите имат информация за определеността си в лексикона. Така не ни притеснява проблемът дали определителният член е суфикс или фразов афикс и как точно се проектира. Необходимо е да видим какви комбинации са позволени или блокирани в именната група, като разгледаме селективните изисквания на думите отляво на името. За тази цел разчитаме на семантичните стойности, които да се грижат за граматичността при комбинациите. Така например притежателните местоимения позволяват именни групи със следните характеристики: Def- (*моя книга*). Демонстративите могат да избират именни групи с характеристики: (Def-), (Def-, poss), (Def-, num) – *тази книга, тази моя книга, тези две книги*, но не могат да избират групи, които са маркирани (Def-, all), т.е. **тези всички книги*. Следователно, имаме характеристика, която отива на фразовата проекция, за да каже дали една именна фраза е дефинитна, или не. Но вътрешната подредба на елементите се осигурява от различните стойности на характеристиката MOD за квантификаторите. За да може тази характеристика да вижда адекватните групи, вече казахме, че SEMDET характеристиката дава информация за типа на модифициращия елемент: poss, demonstr, num, all, indef. Ето примери, които демонстрират кои характеристики от опората и модифициращия елемент отиват до фразата:

приятел (Def-) -> NP (Def-)
 приятелят (Def+) -> NP (Def+)
 добър (Def-) приятел (Def-) -> NP (Def-)
 добрият (Def+) приятел (Def-) -> NP (Def+)
 този (Def+, demonstr) приятел (Def-) -> NP (Def+, demonstr)
 един (Def-, indef or num) приятел (Def-) -> NP (Def-, indef or num)
 петима (Def-, num) приятели (Def-) -> NP (Def-, num)
 петимата (Def+, num) приятели (Def-) -> NP (Def+, num)
 някакъв (Def-, indef) приятел (Def-) -> NP (Def-, indef)
 всеки (Def-, all) приятел (Def-) -> NP (Def-, all)
 мой (Def-, poss) приятел (Def-) -> NP (Def-, poss)
 моят (Def+, poss) приятел (Def-) -> NP (Def+, poss)

Прави впечатление, че когато един елемент, независимо дали е опора, или е депendent, има положителна стойност на DEF, то тя отива на фразовото ниво. Освен това, когато в групата се прибавя модификатор с особено поведение, като например квантификатори от различен тип, информацията за него отново присъства на фразовото ниво, за да може да позволи или да блокира комбинацията със следващия модифициращ елемент.

Изискванията на модификаторите могат да се генерализират по следния начин: нека си представим, че те виждат характеристиките на именната група, с която искат да се свържат, чрез MOD, т.е. [CAT|HEAD|MOD N'[SYNSEM N']]:

{един-нечислит., добър, добрият, мой, моят, мои} MOD [Def-]
 {хубави, хубавите} MOD [Def-] или [Def-, poss] или [Def-, num]
 {този, тези} MOD [Def-] или [Def-, poss] или [Def-, num]
 {петима, петимата, някакъв, всеки} MOD [Def-] или [Def-, poss]
 {всичкият, целият} MOD [Def-] или [Def+, demonstr] или [Def-, poss]

Ако по този начин дефинираме допустимите възможности, то тогава всички други биха били блокирани. Така ако детерминаторът *този* 'види' фраза с характеристики [Def+], няма да ги избере. Трябва да отбележим, разбира се, че написването на правила за допускане или блокиране на определени свързвания зависи от разбиранятията ни за понятието граматичност и от целите ни. Представените правила тук нямат за цел да изчерпат всички възможности, а само да дадат идея за моделиране на атрибутивните именни фрази.

Заклучение

В статията се опитахме да покажем, че моделирането на идеята за опората в атрибутивните именни групи може да разчита не толкова на въпроса, кое е опора, колкото на идеята за адекватен механизъм, който да осигурява взаимодействието между характеристиките на елементите и проектирането или блокирането им на фразово ниво. Опорната фразова граматика предлага апарат за подобно виждане.

Тъй като обаче въпросът е и езиково специфичен, ние използвахме селективния механизъм на прилагателните към техните опори, за да опишем детерминаторите и квантификаторите.

Библиография:

- Абни 1987: Stephen Abney. *The English Noun Phrase in Its Sentential Aspect*. Doctoral dissertation, Massachusetts Institute of Technology, Cambridge.
- Бът и колеktiv 1999: M. Butt et al. *A Grammar Writer's Cookbook*. CSLI Publications, Stanford.
- Даути 1991: D. R. Dowty. Thematic proto-roles and argument selection. In: *Language*, 67, 1991, 254-619.
- Кан 1993: R. Cann. Patterns of headedness. In: G. Corbett, N. Fraser, S. McGlashan. *Heads in grammatical theory*. Cambridge University Press, pp. 44-72.
- Кийнън 1982: Э. Л. Кинэн. К универсальному определению подлежащего. *Новое в зарубежной лингвистике*, вып. XI, Москва, с. 236-276.
- Колиаку 1997: D. Kolliakou. An HPSG approach to definite concord and elliptical nominals. In J. Ginzburg, Z. Khasidashvili, C. Vogel, J. Levy and J. Vallduvi (eds), *The Tbilisi Symposium on Logic, Language and Computation: Selected papers*, CSLI Publications, pp. 125-147.
- Корбет и колеktiv 1993: G. Corbett, N. Fraser, S. McGlashan. *Heads in grammatical theory*. Cambridge University Press.
- Пенчев 1993: Й. Пенчев. *Българският синтаксис – управление и свързване*. Пловдив.
- Полард и Саг 1994: C. Pollard and I. Sag. *Head-driven Phrase Structure Grammar*. University of Chicago Press, Chicago, Illinois, USA.
- Попова 2000: G. Popova. Towards an HPSG account of the Bulgarian definite article. *Proceedings of the Fifth ESSLLI Student Session*, pp. 220-231.
- Радфорд 1993: A. Radford. Head-hunting: on the trail of the nominal Janus. In: G. Corbett, N. Fraser, S. McGlashan. *Heads in grammatical theory*. Cambridge University Press.
- Садлър 2000: L. Sadler. Noun phrase structure in Welsh. In M. Butt and T. King (eds), *Argument Realization. Studies in Constraint-based Lexicalism*, CSLI Publications, pp. 73-109.
- Травински 2000: Beata Trawinski. Die Struktur der Deutschen Nominalphrase: Die HPSG-analyse im b8-fragment. J. Tseng (ed.), *Aspekte eines HPSG-Fragments des Deutschen*, Vol. 156, Universitat Stuttgart and Universitat Tubingen, pp. 1-37.
- Уинтнер (под печат): Shully Wintner. Definiteness in the Hebrew noun phrase. *Journal of Linguistics*.

Resumé

The paper titled *The question of the head and the dependants in Bulgarian attributive nominal phrases with respect to HPSG* attempts at considering the headedness within these phrases, and consequently, the relationship ‘head-dependant’. The question of what is the head in some phrases is still controversial in linguistics. This concerns especially phrases with quantifiers. Having in mind the existent general criteria, we apply an HPSG-based analysis, which assumes that the noun is the head of all the attributive phrases and thus, no DP projections are allowed. Special mechanisms ensure the propagation of the relevant information from the attributive daughters to the phrase node.